

DOBA DÁNSKÁ

Od rozmachu
Norska po ztrátu
státu

OPAKOVÁNÍ Z MINULA

- Velmi komplikovaný systém nástupnictví na norský trůn – Harald Hårfarge první sjednotitel Norska, pak turbulence a přetahování o moc – každý syn (i nemanželský) má právo na trůn, pokud získá podporu bohatých sedláků/pánů
  - Příchod křesťanství – od cca 1025 oficiálním náboženstvím země – Svatý Olav
  - Velký vliv Dánska – opozice se často spojovala s Dánskem proti stávajícímu norskému panovníkovi
  - Norsko má část Britských ostrovů, Island, Dánsko, Faerské ostrovy, ...
  - Občanské války od 1130 – chaotické nástupnictví, zjevování se různých nemanželských synů různých králů
  - Birkebeiner – skupina podporovatelů krále Sverreho, jeho vnuk Håkon Håkonsson ukončuje občanskou válku 1240
  - Opětovný rozmach Norska – celostátní zákony, úprava nástupnictví na trůn, soudnictví, ...
-

CESTA KE KALMARSKÉ UNII

- Norgesveldet – „Norská říše“ pojem z období národního romantismu, kromě zámořských území jsou pod Norskem také části Švédska
- Větší moc díky arcibiskupství v Nidarosu
- Král Håkon Magnusson zemřel bez mužského potomka
- Novým králem vnuk Håkona – švédský korunní princ Magnus (od 1319)
- Neshody s Dánskem – boje o Skåne, silné rebelie švédské šlechty
- Plány na unii prostřednictvím dánské princezny Margrety a Håkona (syn,
- Jejich syn Olav (*1370) následníkem norského i dánského trůnu

---

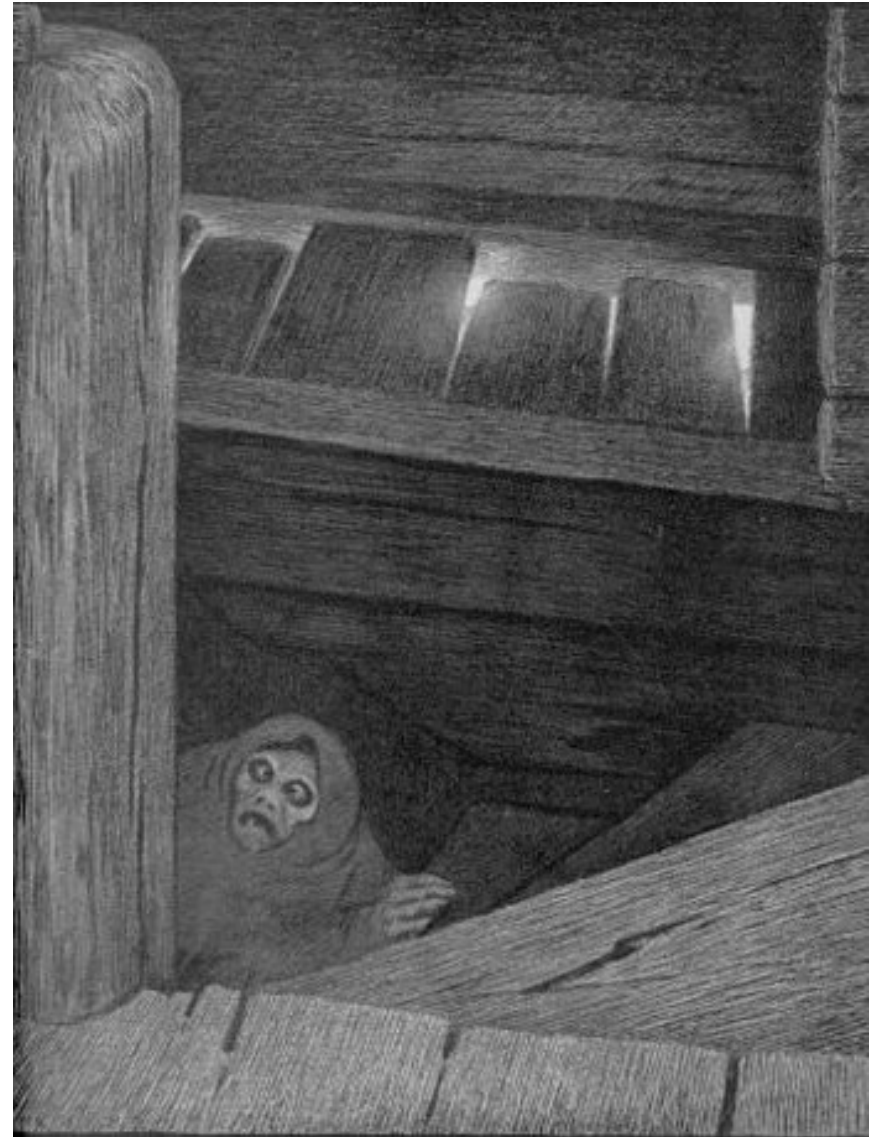
KALMARSKÁ UNIE

- Složitý vznik – kromě zájmů severských států vliv panovníků z jihu – Meklenbursko, Holštýnsko, Hansa – Švédsko pod kontrolou Meklenburska – Albrecht Meklenburský králem
- Norsko a Dánsko spojeno osobou královny Margrety – poslední dánská princezna
- Margretin syn Olav králem Norska i Dánska – „právoplatným“ králem Švédska – záhy (1387) umírá
- Regentka Margreta – správa Norska a Dánska, podpora švédské šlechty nespokojené s Albrechtem
- Válka proti Albrechtovi – spojené norské, dánské a části švédských sil, Albrecht množství žoldáků z Meklenburska – Margrete vyhrává, a zařizuje následnictví pro svého prasynovce Erika (Boguslaw) Pomořanského – proces získávání podpory trvá do 1396, v létě 1397 setkání v Kalmaru – vznik unie

---

SVARTEDAUDEN

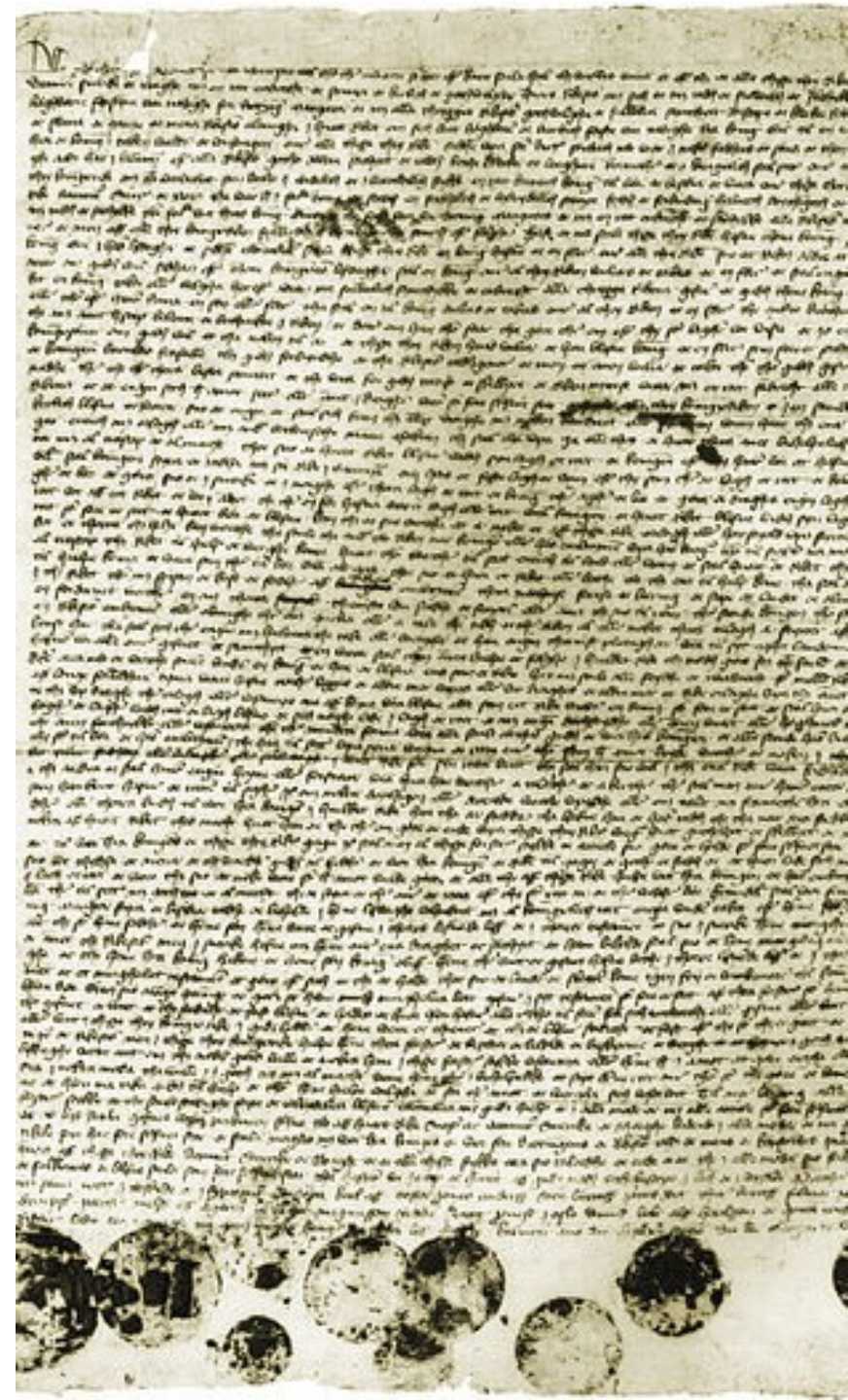
- 1349 dorazil mor do Norska – hanzovní loď v Bergenu
  - 1/3 obyvatel podlehla pandemii, která se vracela každých cca 10 let
  - Zemědělství se dostalo na úroveň před morem až kolem roku 1600
  - Norsko nicméně jednou z méně zasažených zemí v Evropě
-

ODCHOD ŠVÉDSKA

- Margrete královnou unie až do své smrti 1412, pak nastupuje již dlouho plnoletý Erik
- Erik se soustředí na boje ve Šlesviku a Holštýnsku – ztrácí podporu ve Švédsku – boje se Švédskem, po Erikově smrti volba nového krále – Švédsko chce svého kandidáta, přetahovaná s Dánskem – nakonec Christian I. Neustálé boje se Švédskem – nespokojenost švédské šlechty s rozhodnutími z Dánska
- 1520 – Stockholmská krvavá lázeň – Gustav Vasa králem Švédska od 1521 – konec unie?

NORSKO DÁNSKOU PROVINCÍÍ?

- Christian III zvolen králem a v roce 1536 rozhoduje o změně statutu Norska
  - Heretter [skal Norge] være og forbli under Danmarks krone, liksom en av de andre lands-del-ene, Jylland, Fyn, Sjælland eller Skåne er, og heretter ikke være eller kalles et eget kongerike, men en del av Danmarks rike og under Danmarks krone til evig tid.
  - Změna pro Norsko – král i nadále králem Dánska i Norska, Norsko nezávislé soudnictví
  - Provincie měly zastoupení v říšské radě – Norsko nemělo
-

REFORMACE V NORSKU

- Christian III protestant – reformace v Dánsku, Norsko podřízeno
- Katolická církev v Norsku přišla o veškerou moc, pozemky, finance – vše přebírá král
- Knihy, obrazy, archivy spáleny
- Lid přijímá změnu velmi pomalu – až 200 let trvala změna náboženství v Norsku, někteří kněží byli „tajně“ katolíky, jezuity
- Luteránská církev, první dánská bible 1550

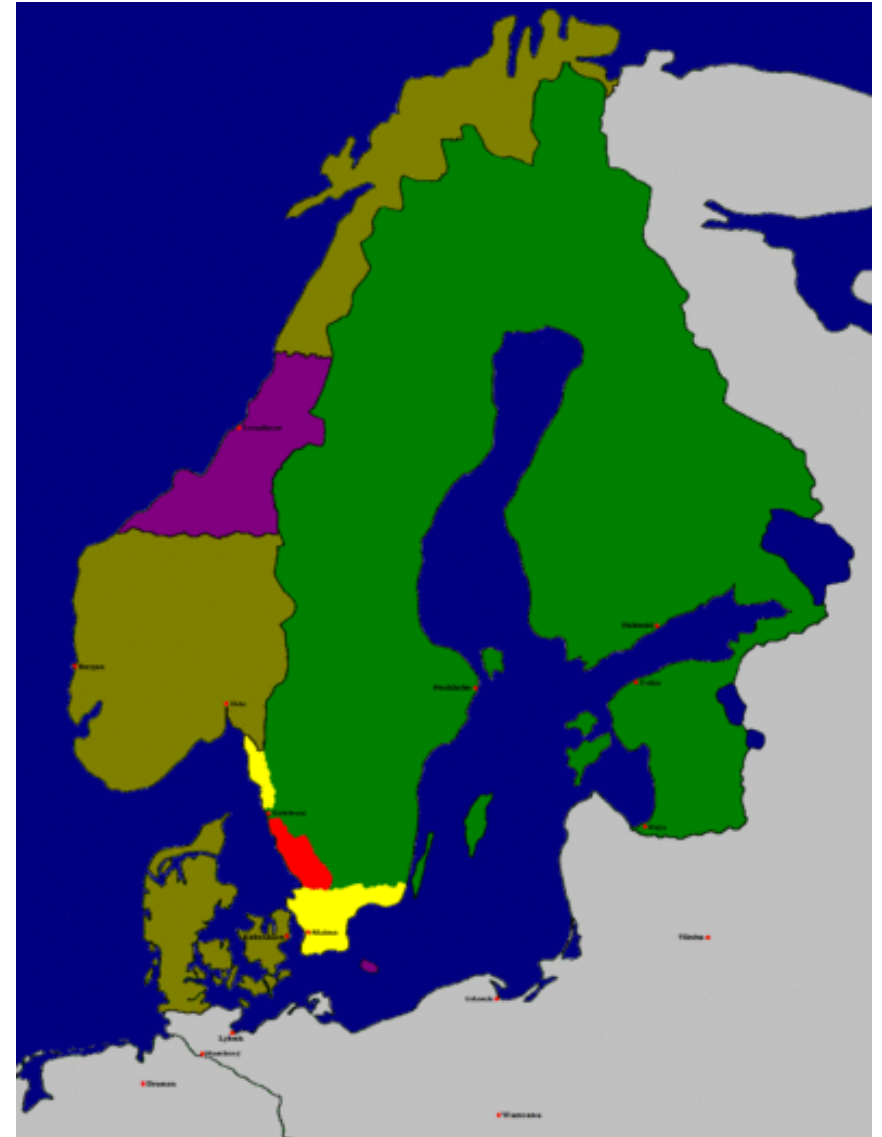

DANSKETIDEN I

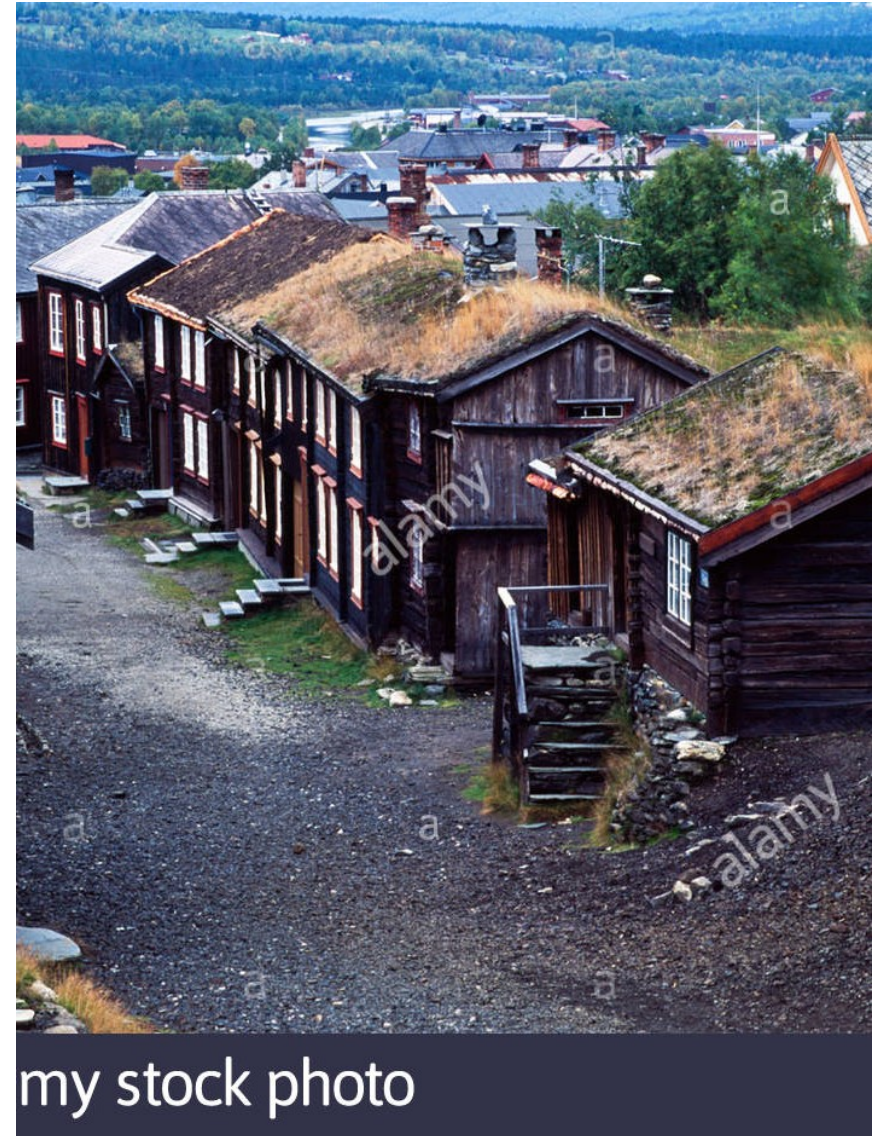
- Půda odebírána norským sedlákům, více moci pro dánské sedláky a úředníky
  - Zástupce krále v Norsku – kancléř – podřízen králi, volen z „norské“ šlechty
  - Množství válek proti Svaté říši římské – Šlesvik, Holštýn
  - Sedmiletá válka proti Švédsku – 1563, Kalmarská válka 1611 – snaha získat Švédsko zpět
  - Norsko pro svoji blízkost Švédsku častým cílem výpadů – málo pochopení pro Dánskou válku
  - Ztráta moci v třicetileté válce, Švédsko dominuje, v pozdějších válkách ztráta norských území na hranicích se Švédskem, Norsko silně vyčerpané
-

DANSKETIDEN II

- Rozvoj těžby dřeva a hornictví – velká poptávka po norském dřevě v Evropě – jiný zdroj obživy než „jen“ zemědělství, zakládání pil – od 1550
- Doly na stříbro (Kongsberg 1623), měď (Røros 1644 – soukromníci – nevlastněno králem – do 1977) a železo
- Lokální soudnictví – Tingy – rozhodují o sporech, pokutách, trestech, nejvyšší soud z Dánska – málo dostupný a jen pro vlivné – zákony z 13. století nesrozumitelné – překlady do dánštiny a nové zákoníky
- Christian IV – král do 1648 – Kristiansand, Kristiania

DANSKETIDEN

III

- Do roku 1660 byl král volen – potřeba získávat podporu u šlechty a církve, šlechta i v Norsku
- Frederik III – zavedení absolutismu, reakce na další prohranou válku se Švédskem – mír v Roskilde – Skåne, Trøndelag atd. Švédsku
- Veškerá moc v rukou krále a jeho nejbližších – úředníci v Norsku dosazováni králem, lokální šlechta ztrácí moc a upadá
- V Norsku se zvyšuje počet obyvatel, zabydlují se oblasti opuštěné od morové epidemie

